

64 év után

Két személyautó és egy kisbusz vitte az érdeklődőket Szarvasról Nagyváradra a május 10–17. között zajló XVII. Festum Varadinum egyhetes rendezvénysorozatának egyik keddi rendezvényére, a Ruzicskay-kiállítás megnyitójára, amelyet egy szarvasi és egy nagyváradai alapítvány szervezett. A helyi magyarok nagy kulturális ünnepe az a rendezvénysorozat, gazdag programmal. Ennek részesei lehettek az érdeklődő szarvasiak.

Nagyvárad anizs

Az út

Viszonylag korán, reggel fél hétkor indult a küldöttség. Főleg ahhoz képest, hogy a szarvasi program csak 17 órakor kezdődött. EU ide, EU oda, azért a határon csak elkérték a személyiket, és az autóbusz utasainak szúrós szemmel, mélyen a szemébe nézett a határőr (vagy mi). Működnek azért még a régi reflexek: volt, aki szorongott, nem lesz-e valami gond. Persze, nem volt.

Helyismeret hiánya miatt többször is körbe néztük Nagyvárad utcáit, míg végre megtaláltuk a Kanonok sort, ahol a Tibor Ernő Galéria (és még több magyar intézmény is) helyet kapott.

Az út során, Szalonta és a város közötti út mentén fantasztikus látványban lehet része a nyitott szemmel utazónak: legalább 10–15 (ha nem több) zöldmezős, nagyberuházás zajlik vagy fejeződött be. Gyárak, üzemek, szolgáltató egységek sora, sokszor teljesen váratlanul, a szántóföldek közepén. Ehhez talán nem szükséges kommentár.

A Kanonok sor

Ady tette híressé Az *Egy kis séta* című glosszájában, egy időben iskolai tananyag is volt. A külvárosi nyomornegyedek látványát állította szembe a Kanonok sor gazdagságával. Ebből – egy

évszázad múltán – már csak az épületek nagysága és az árkád-sor emlékeztet a gazdagságra. Bizony nagyon ráférne egy felújítás.

Korai érkezésünk miatt a kiállítás rendezőinek még hírük sem volt. A Galéria fölötti magyar könyvtár könyvtárosai mentették meg a helyzetet: kedves szóval fogadták a váratlan vendégeket, akik megpihenhettek, és megoldhatták szorongató gondjaikat is.

Tusjakné Marika, szarvasi könyvtáros azonnal mélyre ható tapasztalatcserébe kezdett, melynek eredményeként megállapíthatta, hogy minden költözködés, minden átszervezés, minden létszámcsoökkentés ellenére a szarvasi könyvtár (hozzájuk képest) ragyogó helyzetben van. (Egyetlen tény: évek óta nincs pénzük új könyvek vásárlására.)

A programok

A hét minden napjára szerveztek programokat a rendezők, erre a napra is jutott bőven. Csakhogy: a 8 órai hagyományörző mesetereknek már csak a kellékeit találtuk meg; a Zöld iskolanapról (Szent László Gimnázium) is lekéstünk. A déli Simonyi Napok irodalmi rendezvényét még elérhettük volna, ha nem a Várban rendezik, amely több kilométerre van a Kanonok sortól, és senki sem tudta, merre kell menni. Így hát maradt a városnéző séta, amely a Petőfi parkon át vezetett a sétálóutcán át a Körös-hídig. Egyórás tétova nézelődés után *Aradi* lelkész úr a maga higgadt modorában megszólalt:

– Nekem úgy tűnik, mintha céltalanul sétálgatnánk.

– Nekünk határozott célunk van – szólalt meg az egyik sétálgató. – Beváltunk valamennyi forintot, megesszünk egy szendvicset, elnyalunk egy fagyaltot, és ha kell, befizetünk az illemhelyre.

Ezután ki-ki szervezte a maga külön kis programját délután ötig. E sorok írója még elérte *Az Árpád-kori királyok kései találkozója* című előadás kezdetét (16 óra), amely azonban 15 perc ké-

sszel kezdődött (viszont több mint száz hallgatója volt). Még hallotta egy idős szemtanútól, hogy Szent István jobbjá – Váradon, 1942-ben – találkozott Szent László hermájával. Ezután szedte a sátorfáját, mert el akarta érni a Ruzicskay-kiállítás megnyitóját. (Némi tévelygés után el is érte.) Pedig az ígért filmre lett volna igazán kíváncsi.

Nagyvárad – sétálóutca (pillanatfelvételek)

Vegyes képet mutat a városközpont. A millennium idején épült, gyönyörű épületek uralják. Ezeknek mintegy fele ragyogóan felújítva, másik felük lepusztult állapotban. A sétálóutca eléggé sivár: „díszburkolata” szürke kockakő. Tenyérnyi zöld helyet sem hagytak a kivitelezők, ezeket most hordós virágokkal pótolják. A kirakatok fantáziátlanok, de mindent meg lehet vásárolni. (Senki sem akart, nem érdemes.)

Az utcákon sok a szemét, pedig a sétálóutcán seprővel, lapátal egy „nemzetiségi” hölgy jár föl-alá (csak el ne olvassák ezt a jogvédők!), és azonnal felsepri az eldobált papírokat. Egész nap van munkája.

Az utcán érdekes figurák: egy félkarú szájharmonikás fiú, egy háromtagú (elég jó) zenekar próbál pénzt szerezni. Egy ortodox pap sajátos módon gyűjt valamire: egész nap, hol ülve, hol állva, a szentírásba mélyed, és vár. Rövid szoknyás „bombázók”, leépült figurák egyaránt részei a látványnak.

Az egykori magyar kulturális központban négy magyar nyelvű feliratot olvastam: Polgármesteri Hivatal, Könyvtár, Ady Endre Líceum, Rácz Lajos ügyvéd. A magyar szó viszont még elég gyakori. Vajon meddig?

A Ruzicskay-kiállítás

Délután végre kinyílt a Galéria, megjelentek a rendezők is. 17 órára a szarvasiak mindegyike visszatért. *Ruzicskay György* festőművész is – „64 év után”. *Dr. Fleisz János*, az egyik rendező mondta ezt bevezetőjében: ekkor volt utoljára kiállítása Váradon.

A híres nagyváradai Kanonok sor egyik frissen felújított alagsori terme, a Tibor Ernő Galéria adott helyet a tárlatnak. Hogy mekkora rangja volt Váradon e rendezvénynek, jelzi, hogy a két teremrészt megtelt; s jelzi a megjelentek névsora is: *Tempfli József* nagyváradai püspök, *Pomogáts Béla* irodalomtörténész, a Magyar Írószövetség volt elnöke, az Illyés Gyula Közalapítvány elnöke; a nagyváradai városvezetés képviselője, *Babák Mihály*, Szarvas polgármestere, a Tibor Ernő Képzőművészeti Alapítvány és a Ruzicskay Közalapítvány vezetői, Ruzicskay György rokonai.

A szarvasi rendezők nevében

dr. Reszkető Péter, a Ruzicskay Közalapítvány elnöke köszöntötte a megjelenteket, és méltatta a kiállítás jelentőségét. *Pomogáts Béla* szarvasi kötődéseiről és a Ruzicskay Györggyel való személyes kapcsolatáról szólt. *Tasnádi Attila* művészettörténész, a Ruzicskay-életmű egyik legjobb ismerője, a művész nagyváradai éveiről beszélt. Elmondta, hogy az életmű e része még feldolgozatlan, és felhívta a váradai művészettörténészek figyelmét e hiány pótlására. Méltatta Nagyvárad szerepét Ruzicskay életében. Kiemelte *Schwartz Elek*nek, Ruzicskay katonatársának szerepét a művészi pályán való elindításában. Értelmezte a kiállított képek jellemzőit is. Elmondta azt is, hogy ezeket a képeket a váradiak soha nem láthatták, mert a művész később festette.

A kiállítás „Az Értől az Oceanig” címet kapta (*dr. Demeter László* leleménye). Ady találó verse el is hangzott először magyar, azután román nyelven, s a prózai részeket egy fiatal gitáros művészi játéka színesítette. Ami nálunk (sajnos) szokatlan, a megnyitót (és a vendéglátást) követően a közönség nem sietett el, hanem elidőzött a képek előtt, vagy éppen beszélgetett az ismerősökkel. A legtöbben Tempfli püspököt keresték meg.

– Istenem! Ha nálunk is ennyien lennének a rendezvényeken, de jó is lenne! – sóhajtott fel a rendezvény láttán *Tusjak Lászlóné*, a szarvasi Nyitott Könyvtár Hetek rendezője. **Kutas Ferenc**

